

Posudek na rigorózní práci pana Ivana Belyi: Развитие Православной Церкви в Закарпатье через деятельность ее архиепископов с начала XX века до наших дней. Praha 2022.

Pan Ivan Belya si pro svoji rigorózní práci zvolil velmi zajímavé a náročné téma. Dějiny pravoslavné církve v Zakarpatí a zvláště ve 20. století nepatří z mnoha důvodů k nejsledovanějším. Komplikovaný politický vývoj daný změnami hranic a politických poměrů se logicky odrazil v postavení pravoslavné církve a také v jejím vnitřním vývoji.

Ke zpracování zvoleného tématu přistoupil autor náležitě připravený, jak dokumentují pro kvalifikační práce povinné úvodní kapitoly. Vedle už vydaných pramenů, jichž je vzhledem ke zvolenému časovému období logicky minimum, analyzoval materiály uložené ve Státním archívu Zakarpatské oblasti a v archívech Mukačevské a Chustské eparchie. Ocenit je třeba, že věnoval velkou pozornost materiálům, jež se týkají role Československé republiky na Zakarpatské Rusi. Systematický, a třeba konstatovat že velmi pečlivý a odpovědný, přístup ke studiu pramenů dokumentuje detailní popis jednotlivých dochovaných dokumentů, které se týkají působení církevních institucí a jejich představitelů.

Stejně pečlivým způsobem se vyrovnal i s literaturou vážící se k tématu. Dokázal od sebe odlišit literaturu odbornou, vlastivědnou a publicistickou. Za poněkud sporné je třeba označit začlenění sborníků obsahujících informace například o volbách do eparchiálních rad, správě eparchií, a statistické údaje k odborné literatuře. Stejně články o volbách konkrétních biskupů v dobovém tisku patří do pramenů. Zvláště je třeba v této souvislosti upozornit na texty publikované v Žurnale moskovskoj patriarchii, jež odrážejí přístup moskevského patriarchátu k dění v pravoslavné církvi na Zakarpatské Rusi. Při výběru literatury se soustředil prakticky výhradně na práce věnované poměrům na Zakarpatské Rusi. Vhodné by bylo využít i novější přehledové práce především ukrajinské provenience.

Po metodické stránce se autor inspiroval velkými encyklopediemi, v jeho případě to byla především Pravoslavná encyklopedie vydávaná moskevským patriarchátem, a sestavil encyklopedii biskupů, kteří spravovali pravoslavnou církev v Zakarpatské Rusi ve 20. století. Ke každému z nich shromáždil maximum dostupných informací a podle předem stanovené metodiky sestavil jeho heslo. Vzhledem ke specifickým místním podmínkám a také po staletí formované tradici vztahu mezi světskou a duchovní mocí je jeho přístup pochopitelný. Budování církevní hierarchie bylo základem při překonávání složitých situací, jež zde nastávaly v důsledku vážných politických změn. Přístup, který zvolil, poskytuje možnost ukázat, jak si jednotliví vysocí představitelé pravoslavné církve počínali při jednáních s reprezentanty státní

moci. Adresnost, jež je vlastní tomuto přístupu, dovoluje charakterizovat jednotlivé biskupy a potvrdit správnost jejich volby či naopak poukázat na volbu chybnou. Skýtá šanci pochopit komplikovanost vývoje kanonických poměrů, jež postupně vedly ke sjednocení pravoslavných církví 15. prosince 2018. Detailní rozbor působení biskupů Kirilla a Viktora ukazuje, jak se vyvíjel postoj vysokých církevních představitelů na Zakarpatí k událostem roku 2014 a k dění následnému. Zvláště je třeba připomenout jejich kroky zaměřené na řešení sociálních a charitativních problémů plynoucích z válečných konfliktů. Tyto pasáže dodávají práci pana Ivana Belyi navýsost aktuální charakter a potvrzují její nespornou hodnotu.

Pan Ivan Belya předložil k obhajobě rigorózní práci, jež obohacuje poznatky nejen o církevních dějinách v oblasti Zakarpatské Rusi. Specifickým přístupem k řešení a vytvořením encyklopedie biskupů naznačil možnosti dalšího bádání.

Práci pana Ivana Belyi doporučuji jako vhodný podklad k obhajobě a k udělení titulu ThDr.

V Brně 12. března 2023

Doc. Dr. Pavel Boček, CSc.